

Deel 3

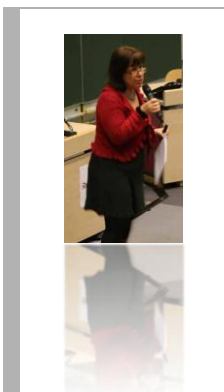
Samenvatting en aanbevelingen

Veel jongeren zijn seksueel actief. Dit geldt ook voor een deel jongeren die opgroeien in een cultuur waar seks voor het huwelijk niet geaccepteerd is. Er is daarbij vaak sprake van een dubbele seksuele moraal: van jongens wordt geaccepteerd dat ze voorhuwelijkse seks hebben, meiden worden daarop vaak afgerekend.

Een deel van de islamitische meiden moet tijdens de huwelijksnacht bewijzen maagd te zijn. Wetenschappelijk onderzoek heeft echter aangetoond dat ongeveer de helft van de maagden niet bloedt en dat wel of niet bloeden geen bewijs is van of geen maagd zijn. De algemene conclusie van de conferentie is dat hier meer bekendheid aan moet worden gegeven en dat moet worden ingezet op het wegwerken van misverstanden rond maagdelijkheid en maagdenvlies.

Eergerelateerd geweld

De definitie van eergerelateerd geweld is: *“iedere vorm van geestelijk of lichamelijk geweld, gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in een reactie op een schending van de eer van een man of een vrouw, waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken”*.



Van huwelijksdwang is sprake wanneer een jongen of een meisje zich tegen een professional heeft uitgesproken niet te willen trouwen met degene die door de ouders is uitgezocht als toekomstige huwelijkspartner. Een huwelijk binnen een

Afbeelding 1: Jale Simsek

collectief georiënteerde gezin, is niet een kwestie van het individu alleen in tegenstelling tot meer individueel georiënteerde families. Bij de collectieve oriëntatie gaat het er vooral om wat de gemeenschap van de persoon vindt, terwijl bij de individualistische oriëntatie de individuele mening van een persoon centraal staat. Bij de collectieve oriëntatie maakt een individu deel uit van een huwelijk, een familie en een gemeenschap, waarbij onvoorwaardelijke loyaliteit aan elkaar en aan de gezamenlijke waarden en normen centraal staan. Binnen het collectief bestaan vaak diepgewortelde man - vrouw rolverwachtingen en patronen die elkaar aanvullen en het evenwicht in het collectief bewaren. Bij deze oriëntatie is het gevoel van eigenwaarde geëxternaliseerd. De positie van de man is afhankelijk van het gedrag van zijn vrouw, dochter of zus. Dit maakt een man erg kwetsbaar. Als het goed gaat, levert het zowel mannen als vrouwen voordelen op en is er geen behoefte om aan het patroon te ontsnappen. Problemen ontstaan als er behoefte is om af te wijken van de waarden en normen binnen het collectief. Als jongeren tegen de zin van de ouders zelf willen bepalen met wie ze trouwen, lopen ze risico op eergerelateerd geweld. Eergerelateerd geweld kan mensen zowel tot slachtoffer, dader of beide maken.

Seksuele ontwikkeling

Uit het onderzoek “Seks onder je 25e” kan worden afgeleid dat jongeren die opgroeien in een gemeenschap met een taboe op seks voor het huwelijk, het risico lopen om onvoorbereid ontmaagd te worden. Waardoor ze meer kans lopen op soa, ongewenste zwangerschappen en dwang. Daarnaast beseffen veel mensen niet dat seks iets is dat mensen moeten leren. Men moet leren communiceren over seksualiteit en er is een oefenperiode nodig waarin mensen hun eigen lijf en dat van de ander ontdekken. Teveel jongeren ontberen deze stapsgewijze seksuele interactiecarrière.

Aanbevelingen

School

Scholen hebben een belangrijke signaalfunctie binnen onze samenleving. Het is de plek waar alle jongeren komen. Daarom is het belangrijk dat leraren weten waar ze op moeten letten in relatie tot mogelijke risico's van: gedwongen uithuwelijking, suïcide, verstoting of eerwraak. En wat ze vervolgens het beste kunnen doen. Daarbij is het van belang dat zij zich extra in de meiden verdiepen. Met veel meiden gaat het goed, maar met een aanzienlijk deel ook niet. De Vrouwenmonitor 2011 (Service Punt Emancipatie; SPE) laat zien dat stille problematiek vooral onder meisjes en jonge vrouwen voorkomt en dat daarvoor te weinig aandacht is. Aan de buitenkant lijken zij vaak nog heel goed te functioneren.

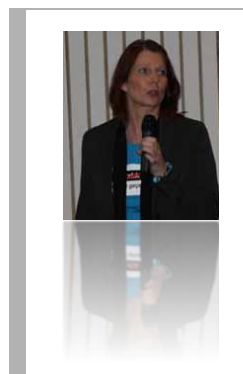
Het is belangrijk dat de school aandacht besteedt aan het empoweren van meiden. Daarbij hoort ook goede seksuele voorlichting. Op scholen krijgen jongeren bij biologie wel les over voortplanting, maar ze horen lang niet altijd wat lichamelijke en psychologische voorwaarden zijn voor een plezierig seksleven. Zo is het belangrijk dat ze leren aan elkaar duidelijk te maken wat hun wensen en grenzen zijn. Om te voorkomen dat jongeren ontmaagd worden voordat ze het echt willen, moeten ze hierover nagedacht hebben en kunnen communiceren.

De grootste voorspeller voor een plezierig seksleven zonder rampen is de seksuele interactiecompetentie (gebleken uit het onderzoek van Jany Rademakers). Dit is de vaardigheid om elkaar duidelijk te maken wat je wensen en grenzen zijn. Daarbij hoort dat jongeren de tijd krijgen te ontdekken wat ze wel en niet prettig vinden op seksueel gebied en in staat zijn om met elkaar over anticonceptie en wederzijdse wensen en grenzen te communiceren.

Kennis over het eigen lichaam en dat van de ander is van groot belang. Vrouwen en mannen weten namelijk veelal niet wat de

belangrijkste lichamelijke verandering zijn bij seksuele opwinding, namelijk zwelling bij mannen en bij vrouwen lubricatie. Zonder deze lichamelijke veranderingen moeten vrouwen geen penetratie toelaten en mannen dit niet forceren. Bovendien moet een vrouw in staat zijn haar bekken bodemspieren te ontspannen. Anders zullen vrouwen pijn bij de penetratie ervaren. De strekking van seksuele voorlichting is vaak dat jongens geen rampen moeten veroorzaken. Terwijl de strekking zou moeten zijn dat jongens en meiden op de eerste plaats samen de verantwoordelijkheid dragen voor seksueel plezier en daarnaast samen verantwoordelijkheid dragen om rampen te voorkomen.

Voorlichting



Uit onderzoek blijkt dat hoe meer jongeren van seks weten, hoe later ze aan seks beginnen en hoe beter ze zich voorbereiden. Jongeren die niks van seks weten, hebben vaker onverwacht en onvoorbereid seks.

Afbeelding 2: Bianca van Moorst

Dit vergroot de kans op soa en onbedoelde zwangerschappen.

Naast school is het belangrijk dat meiden en jongens ook op andere plekken voorlichting krijgen en leren over het onderwerp te praten. Het liefst in een vertrouwde omgeving zoals thuis, bij familie, in de moskee, op de sportclub en andere verenigingen waar zij komen. Het is belangrijk dat de voorlichter aansluit bij de doelgroep en weet wat er speelt.

Omdat de culturele regels rond seksualiteit zo verschillend zijn voor meiden en jongens, is het van belang een dialoog tussen de seksen op gang te brengen. Dit kan door voor een tweetrapsvoorlichting te kiezen, waarbij de voorlichting eerst apart aan jongens en meiden wordt gegeven en daarna de meiden- en jongensgroep samen te brengen. Dit systeem kan ook gebruikt worden voor een voorlichting aan meiden en moeders. De moeder kan de kennis vervolgens weer overdragen aan de vader. Mooier is het natuurlijk om een voorlichting aan vaders en zonen te geven. De praktijk wijst echter uit dat het een stuk lastiger is om voorlichtingen voor mannen te organiseren. Door de jongeren van nu te leren over seks te praten en goed voor te lichten, stellen we ze in staat hun kinderen anders op te voeden.

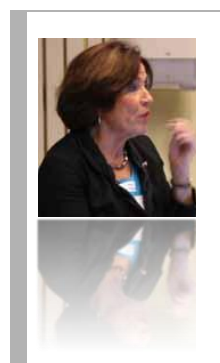
Ouders

Naast de seksuele voorlichting op school spelen ouders een belangrijke rol in de seksuele opvoeding van kinderen en jongeren. Veel kinderen zijn bereid om voor de puberteit met hun ouders te praten over seks, dit moet dus voor die tijd gebeuren. Uit onderzoek blijkt dat een 'warm gezinsklimaat' een positieve invloed heeft op het seksuele gedrag en de seksuele gezondheid van kinderen. Een 'warm gezinsklimaat' wil zeggen dat de band tussen ouders en kinderen goed is. Ouders zijn op de hoogte van en geïnteresseerd in het leven van hun kinderen en geven aan wat zij belangrijk vinden rond seksualiteit. Kinderen ervaren dat zij bij hun ouders terecht kunnen voor steun en hulp ook rond seksualiteit. Het is belangrijk dat jongeren en ouders met elkaar in gesprek blijven, zodat ze de verbinding met elkaar niet verliezen.

Meiden

Meiden moeten weerbaarder worden gemaakt, zodat ze beter voor zichzelf kunnen opkomen. Dit werkt vaak heel goed, het is alleen nog moeilijk om de ouders erbij te betrekken. Veel ouders willen toch graag een dochter die naar hun luistert. Maar zij moeten ook leren begrijpen dat hun dochters in een andere wereld dan zichzelf opgroeien. Het helpt om de dialoog tussen moeder en dochter te bevorderen. Meiden moeten hun eigen keuzes kunnen maken en daarbij zelf bepalen of ze het belangrijk vinden om maagd te blijven.

Bij de vraag naar hersteloperaties en maagdelijkheidsverklaringen speelt vooral de



angst van meiden een rol. Ineke van Seumeren: "Het is moeilijk om meisjes in nood niet te helpen. Wanneer een meisje bij je op het spreekuur komt, is het een individueel probleem, het meisje zit in een benarde situatie."

Afbeelding 3: Ineke van Seumeren

Als het meisje ook na voorlichting en counseling rond seksualiteit niet gerust is op een positief verloop tijdens de huwelijksnacht, kan een maagdenvlieshersteloperatie of een maagdelijkheidsverklaring voor haar een oplossing zijn. Voor de grote groep kun je zeggen "dat is flauwekul", dat moet niet meer gebeuren, want dat houdt de mythen omtrent maagdelijkheid in stand. Maar voor het individuele meisje is het op dat moment een groot probleem. Wel moet er meer duidelijkheid komen over het feit dat het maagdenvlies niet bestaat."

Het is belangrijk dat vrouwen op hun woord geloofd worden. Goede brede voorlichting, counseling en het bespreken van de alternatieven (bijvoorbeeld: vingerprik, bloedpil of het plannen van de menstruatie

met hormonale anticonceptie) kunnen helpen de mythen rond maagdelijkheid en maagdenvlies de wereld uit te helpen en jonge vrouwen te empoweren. Daarnaast kunnen zelfbewuste vrouwen die goed in staat zijn om hun eigen keuzen te maken op het gebied van seksualiteit en maagdelijkheid zonder hun eigen familie tegen zich in het harnas te jagen, als rolmodel dienen. Dit heet in de literatuur codeswicking (gebruikmaken van verschillende culturele achtergrond en communicatiecodes). Vervolgens kunnen ze zelf meiden gaan empoweren.

Jongens

Het grote probleem bij islamitische jongens is dat ze opgevoed worden als prinsjes. Daarin is iets aan het veranderen. Jongens worden steeds vaker opgevoed als sensitieve wezens met onzekerheden en de wetenschap dat ze nog veel moeten leren. Ze moeten zich er bewust van zijn dat het hun keuze is om een meisje te trouwen dat wel of geen maagd is. En leren dat ze zich niet bedonderd moeten voelen als een meisje geen maagd meer is. En de groepsdruk om vooral een maagd te willen, leren te weerstaan. In de meeste gevallen zijn ze zelf ook geen maagd meer.” ‘Be a man’ is een project van Movisie en SPIOR in Amsterdam en Rotterdam, dat jongens bewust maakt van de dubbele moraal omtrent maagdelijkheid en seksualiteit.

Hulpverleners/voorlichters

Elk mens heeft vooroordelen. Als je niet durft te praten over het seksleven van je cliënt, omdat zij gesluierd is, is dat je eigen vooroordeel. Het is belangrijk om je hiervan bewust te zijn zodat je het vooroordeel kunt loslaten.

Hulpverleners geven aan hoe het zit en wat de voorwaarden zijn voor plezierige seks. In de landen van herkomst gebeurt dat vaak al en wordt er meer gecommuniceerd over wensen en grenzen. De hulpverlener/voorlichter geeft

geen mening of normen over seks en seksualiteit, dat behoort tot het privé domein van de cliënt.

Hulpverleners en eengerelateerd geweld

Eengerelateerd geweld is een complex probleem, met een hoog escalatiegevaar, tijdsdruk en urgentie van handelen. Het is cruciaal voor de aanpak om snel in te schatten wat er precies speelt en welke interventies geboden zijn.

Als hulpverlener sta je boven de partijen en mag je absoluut geen partij kiezen. Het is belangrijk dat je de gezinscultuur en de hiërarchie begrijpt en neutraal blijft. Het is niet de taak van de hulpverlener om een (instant)oplossing aan te reiken, maar om deskundigen te betrekken. Als je de dader buiten het kader houdt, kan het risico van geweld toenemen. Het is kiezen tussen twee kwaden. Het beste kun je gebruikmaken van de meldcode van huiselijk geweld, waarmee je reguliere en specifiek opgeleide deskundigen inschakelt.

Het is belangrijk om zaken op tijd te signaleren, ook als er sprake is van weerstand of handelingsverlegenheid. Het is in het algemeen al niet makkelijk om een vermoeden bespreekbaar te maken, maar zeker niet in situaties waarbij sprake is van een persoonlijkheidsstoornis bij met ouders en/of de van hen afhankelijke kinderen. Er is een risico op escalatie als je zelf interventies pleegt, dus het is van belang je goed voor te bereiden zodat je weet welke hulp je kunt inschakelen en waar je expertise kunt vinden.

Tot wie kan je je wenden?

In Amsterdam is de Blijf-groep en het meldpunt eergerelateerd geweld. In Rotterdam kan je bij het Advies en Steunpunt huiselijk geweld (ASHG) terecht. Je kan er advies vragen. Het Landelijke Expertise Centrum (LEC) verzorgt via de lokale politiecorpsen advies aan hulpverleners en steunpunten omtrent eergerelateerd geweld. Op de website is een checklist te vinden om eergerelateerd geweld in kaart te brengen. Het LEC analyseert daarmee de risico's en gevaardreiging.

Tenslotte kwam zowel in het ochtend als middagprogramma naar voren dat er veel behoefte is aan een wegwijzer welke hulp wanneer moet worden ingeschakeld.

- Het is nodig om voldoende grip op de sociale kaart te krijgen. Er zijn heel veel websites en informatie, maar mensen weten de weg niet. Die sociale kaart verandert steeds, dus moet iemand dit gaan bijhouden.
- Er ontbreekt een gezamenlijke aanpak, wie heeft de regie binnen de gemeente of in het land? Het is moeilijk om dit voor elkaar krijgen omdat het onderwerp zoveel verschillende lagen in de samenleving raakt. Een mogelijkheid is een objectieve organisatie op te zetten die zich hiervoor inzet.
- Potentiële daders van eergerelateerd geweld hebben geen plek waar ze hulp kunnen krijgen en over hun situatie kunnen praten.



Afbeelding 4: Tarik Yousif stelt een vraag aan een jonge vrouw.

Tevens is het interessant om te kijken hoe de seksuele revolutie in het land van herkomst is verlopen. Aangezien ze daar vaak voorlopen op de mensen die hier in Nederland wonen.